

نوشیرون کیهانی زاده

ادعای عمان به تحریک لندن

«سعید بن احمد» از منطقه عمان با سوء استفاده از خروج امیرکبیر از صحنه حکومتی ایران و به تحریک و پشتیبانی انگلیسی ها در ژانویه ۱۸۵۴ مدعی جزیره قشم و نواحی اطراف آن شد که کاری از پیش نبرد. وی پسر و ولیعهد سلطان وقت عمان بود. از زمان ورود انگلیسی ها به خلیج فارس، این دولت هرگاه اقتداری از دولت ایران مشاهده می کرد یا اینکه امتیازی می خواست اعراب خلیج فارس را علیه ایران برمی انگیزت؛ تاکتیکی که از نوامبر ۱۹۷۹ آمریکا به آن متصل می شود.

شاه «کارت» را مسوول ناآرامی های ایران اعلام کرد

مجله تایم در آخرین شماره ژانویه ۱۹۷۹ (بهمین ۱۳۵۷) خود نوشت: شاه که در مصر به سر می برد جیمی کارتر (رئیس جمهور وقت آمریکا) را مسوول مسائل و ناآرامی های ایران اعلام داشته و گفته است کارتر بود که با او اشاره کرد اگر در برابر تظاهرکنندگان و اعتراضات شدت عمل نشان دهد نمی تواند روی حمایت آمریکا حساب کند.

شاه افزوده بود مخالفان او که متوجه این قضیه شده بودند بر شدت مخالفت و تظاهرات خیابانی و اعتراضات افزودند و اکثریت ساکت و بی تفاوت جامعه را هم به حرکت درآوردند. به نوشته تایم شاه گفته بود: کارتر تصور می کند (می کرد) که دیگر نیازی نیست ایران ژاندارم خلیج فارس باشد و این کار را ناوگان آمریکا بدون واسطه (بدون ایران) هم می تواند انجام دهد.

«تاریخ» که این اعترافات دیرهنگام شاه را ثبت کرده، آنها را دلیل دیگری بر وابسته بودن و عدم استقلال او به شمار آورده است.

نخستین انتخابات ریاست جمهوری ایران

پنجم بهمن سال ۱۳۵۸ نخستین انتخابات ریاست جمهوری ایران برگزار شد. در این انتخابات پنج نفر اول به این ترتیب اعلام شده بودند: ابوالحسن بنی صدر، دریدار احمد مدنی کرمانی، دکتر حبیبی، دکتر سامی و داریوش فروهر. بنی صدر رئیس جمهور شد و دریدار مدنی به نتیجه انتخابات اعتراض کرد.

وی در استان های کرمان، کردستان، سیستان و بلوچستان، بندرعباس و زنجان اول شده بود. سبب اعتراض او این بود که برخلاف قانون انتخابات، در ۲۴ ساعت پیش از رای گیری هم تبلیغات له بنی صدر و علیه او ادامه یافته بود و موارد دیگر. قطب زاده که بیش از نامزدهای دیگر برای خود تبلیغ کرده و معابر را پر از «پارچه نوشته» کرده بود تنها ۲۵/۰ درصد آرا را به دست آورده بود. دریدار مدنی (وزیر دفاع پیشین) اخیراً بر اثر بیماری سرطان درگذشت.

www.iranianshistory.com

نکاتی پیرامون مفهوم عدالت

خسرو ناقد

بازدارنده از بروز آن جلوگیری شود، وگرنه کل نظام اجتماعی را به چالش می طلبد. فراموش نکنیم که عدالت یکی از ارکان حفظ همبستگی هر اجتماعی است و نبود آن موجب سستی پیوند احساسی میان اعضای جامعه می شود که پیامد آن گسترش فساد و سرانجام تباهی جامعه است. این اصل حتی اگر خانواده را به عنوان کوچک ترین نهاد اجتماعی در نظر بگیریم، باز اصلی معتبر است.

تلاش برای گسترش عدالت این نکته را نیز باید در نظر داشت که در فرآیند جهانی شدن و با مناسبات پیچیده اجتماعی و اقتصادی دوران ما و نیز در عصر دهم آمیختگی فرهنگ ها، سر دادن شعارهایی کلی چون «برقراری عدالت اجتماعی» بدون برنامه یی دقیق و هدفی مشخص، راه به جایی نمی برد، بلکه در هر مورد خاص باید راهکاری مناسب و مشخص برای خواسته های عدالت طلبانه یافت.

نکته آخر آنکه در ابتدای این یادداشت سخن سقراط را نقل کردم درباره عدالت؛ آنجا که عدالت را فضیلتی می داند چون دانایی و شجاعت و خوشبختاری. آنچه شاید در سخنان سقراط در مورد عدالت بیشتر جلب توجه می کند آن است که او تقریباً هر جا سخن از عدالت به میان می آورد، خوشبختاری را نیز در کنار آن قرار می دهد. پس چنین می نماید که در نظر سقراط عدالت نسبتی مستقیم با خوشبختاری دارد. حال پرسش من چنین است: آیا می توان چنین استنباط کرد که «خوشبختاری» و گذشت از بخشی از حقوق فردی به نفع همزیستی مسالمت آمیز در جامعه، تحقق عدالت را تا حدی تسهیل می کند؟

این سخن سقراط را که در واپسین لحظات مرگش بر زبان آورد، آویزه گوش کنیم: «آدمی نباید روح را از هوس های تن رها سازد و آن را به جای اینکه با زیورهای بیگانه آرایش دهد، با خوشبختاری و عدالت و شجاعت و آزادی و حقیقت خواهی که زیورهای راستین اند بیاراید و منتظر بنشیند تا دم آغاز سفر به جهان دیگر فرا رسد.»

منسوخ را در پی دارد. در حیات اقتصادی نیز وضع به همین منوال است مثلاً در محیط کاری از سوی دغدغه ما تلاش برای تحقق هرچه بیشتر عدالت است، اما از سوی دیگر حقوق و مزایای متفاوت برخی از همکارانمان را که کارآمدی و کاربیری بیشتر یا کمتری دارند، می پذیریم. به همین نسبت هم درآمد بیشتر یا کمتر مشاغل مختلف در جامعه را در تناسب با اهمیت و بازدهی کار آنان می بینیم و نه مثلاً به نسبت ساعات کار روزانه ایشان. از این رو بی عدالتی و اجحافی در این روند احساس نمی کنیم و پیداست که در این مورد معترض وضع موجود نیز نیستیم. البته در جوامع مختلف برداشت هایی متفاوت از مفهوم عدالت وجود دارد. از این رو معیاری جهتشمول برای تحقق عدالت نمی توان به دست داد مثلاً در کشورهای اروپای غربی شهروندان در شرایط مساوی انتظار برخورداری از حقوق برابر دارند و حداقل در استفاده از نیازهای اساسی زندگی

چون بیمه های اجتماعی، رعایت عدالت را ضروری می دانند. در حالی که در امریکای شمالی کارآمدی و موفقیت، مولد ثروت و ثروتمندی مبنای بهره مندی از امکانات رفاهی است. بیمه خدمات درمانی به صورتی که در اروپای غربی نهادینه شده در امریکای شمالی غیرقابل تصور است؛ همچنان که اعتراض اخیر اروپاییان (برای مثال در آلمان) به درآمد و حقوق های سرسام آور برخی از مدیران بخش خصوصی و حتی درخواست دولت از صاحبان صنایع بزرگ در خوشبختاری از پرداخت حقوق های گزاف به مدیران، موردی است که در امریکای شمالی به هیچ وجه قابل تصور نیست. هرچند تعدد و گستردگی موسسات خیریه غیردولتی و بنیادهای یاری رسان در امریکای شمالی تا حدی جای خالی نهادهای دولتی را که در زمینه کمک های اجتماعی در اروپای غربی فعالند پر می کند.

روان شناختی تکاملی می گوید انسان موجودی است دارای روحیه یاری رسان و گرایش به تشریک مساعی. اما در همه اجتماعات و سازمان مندی ها که اساس آنها بر تعاون و تشریک مساعی قرار دارد، خطر سوء استفاده فردی و بهره کشی نیز وجود دارد که باید با اقدامات

با دیگران قرار دارد ولی به گونه یی متفاوت با او برخورد می شود، آزرده و برآشفته می شود. چنین واکنشی از جریحه دار شدن یکی از نیازهای اساسی انسان سرچشمه می گیرد؛ نیاز به عدالت. وقتی کارمند یا کارگری می بیند که به رغم شرایط کاری و کارآمدی برابر با دیگر همکارانش، از حقوق کمتری برخوردار است، نه تنها از عدم عدالت رنجیده می شود، بلکه انگیزه و وجدان کاری او نیز رو به کاهش می گذارد. افزون بر این، آتانی که مورد اجحاف قرار گرفته اند، نسبت به آتانی که برتری داده شده اند رفتاری خصمانه پیدا می کنند و در مواردی آنان را مستحق مجازات می دانند.

با این همه، احساس برقراری عدالت - چنان که بیشتر هم گفته آمد - بستگی به ارزش های اجتماعی دارد. البته این «ارزش ها» مدام در حال تغییر و تحولند و همراه با دگرگونی ارزش های اجتماعی - چه ارزش هایی که منشاء دینی دارند و چه آنها که منبع از فرهنگ و آداب و سنن جامعه اند - درک ما از مفهوم عدالت و تصور ما از عدالت خواهی نیز به تدریج دگرگون می شود. اگر روزگاری ارث بری، بنابر ارزش ها و ساز و کارهای اجتماعی و ساختار اقتصادی دوره یی خاص، می بایست بر اساس جنسیت تنظیم شود و اکثریت جامعه نیز آن را عین عدالت تلقی می کرد، همراه با تغییر تدریجی ارزش های اجتماعی، احساس اصلاح قانون وراثت نیز گسترش می یابد و ناگزیر تغییر آن ضروری می نماید. در حال حاضر مثلاً در جوامع اسلامی و در میان مسلمانان، خانواده هایی را می توان سراغ گرفت (هر چند به شمار کوچک) که به رغم پایبندی به اعتقادات دینی و به رغم صراحت قانون وراثت، میان فرزندان دختر و پسر خود تبعیض قائل نمی شوند. به زبان دیگر و در این مورد خاص، «تغییر برای برابری» صرفاً با تغییر قانون متحقق نمی شود، بلکه در جامعه باید نخست احساس و آمادگی و ظرفیت پذیرش ارزشی مناسب با روح زمان به وجود آید تا بعد گامی در راه تحول حقوقی برداشته شود. دگرگونی ارزش ها، فرآیندی فرهنگی است و نه حقوقی، اما ناگزیر تغییر قوانین

رفتاری اکتسابی و آموختنی؟

در واقع آنچه ما به عنوان «حق» یا «ناحق» درک می کنیم و سعی داریم آنها را از هم متمایز کنیم، در درجه اول به ارزش های اجتماعی بستگی دارد. بنابراین امری اکتسابی است که ما در اجتماع فرامی گیریم. این سخنی تازه نیست و سقراط نیز عدالت را در کنار دانایی، شجاعت و خوشبختاری، فضیلتی می داند که چون هر هنری می توان آن را از طریق عادت و تمرین آموخت. پژوهشگرانی که رفتارهای حیوانات را زیر نظر دارند، به این نتیجه رسیده اند که حتی برخی از انواع میمون ها نیز بنا به آنچه عادت جمعی آنها تلقی می شود، در برابر «بی عدالتی» عکس العمل نشان می دهند مثلاً در باغ وحشی اگر به میمونی که همیشه عادت داشته به اندازه دیگر میمون ها جیره غذایی دریافت کند، غذای کمتری داده شود، پیش می آید که به عنوان اعتراض از خوردن غذا خودداری کند؛ نوعی مقاومت منفی. این رفتار را بنا به عادت و در مقایسه با آنچه دیگر هم نوعانش دارند و او ندارد انجام می دهد.

در مورد انسان ها و در جهان پیشرفته و دوران مدرن، عدالت طلبی ابعادی پیچیده به خود می گیرد و تنها به برخورداری از عدالت به منظور برآورده شدن نیازهای اولیه زندگی خلاصه نمی شود، بلکه برابری امکانات گوناگون از جمله امکان آموزش، اشتغال، استفاده از خدمات درمانی و بهداشتی، امکانات تفریحی و... است که میزان تحقق عدالت در جامعه یی را می توان با آنها محک زد.

افزون بر اینها دسترسی به اطلاعات و آزادی در انتخاب نیز در زمره خواسته های عدالت طلبانه انسان معاصر به شمار می آید. عدالت به معنای امروزی آن با توزیع و تقسیم مستقیم ثروت نسبتی ندارد. وعده تقسیم پول یا تقسیم درآمد حاصل از فروش بخشی از منابع طبیعی، نشانه اعتقاد به عدالت و رفتار عدالت خواهانه نیست، بلکه لازمه تحقق عدالت و یکی از وظایف دولت ها به وجود آوردن امکانات برابر برای شهروندان است تا هر کس با انتخابی آزاد بتواند زندگی خود را شکل دهد.

انسان هرگاه احساس کند با آنکه در شرایطی مساوی

درباره ویتگنشتاین

در سال های اخیر اقبال زیادی به ویتگنشتاین شده است و در ایران شاهد کتاب های زیادی هستیم که از زوایای مختلف به آرای او می پردازند. کتاب «سکوت و معنا»، جستارهایی در فلسفه ویتگنشتاین نوشته سروش دباغ است که در مقدمه آورده است: «کتاب پیش رو مجموعه مقالات فلسفی است که نگارنده طی ۱/۵ سال گذشته درباره فلسفه ویتگنشتاین نوشته است. در این مقالات کوشش شده تا محوری ترین مفاهیم و آموزه های دو دوران فلسفی ویتگنشتاین با رهیافت تحلیلی بررسی شود. این کتاب را موسسه فرهنگی صراط در شمارگان ۲۰۰۰ نسخه با قیمت ۲۱۰۰ تومان راهی بازار نشر کرده است.»

کتابی از گئورگ زیمل

کتاب مقالاتی درباره تفسیر در علم اجتماعی علاوه بر مقدمه گای اکس درباره زیمل، دارای چهار مقاله از زیمل است. درباره سرنوشت فهم تاریخی، مساله زمان تاریخی، مفاهیم مقوم (سازنده) تاریخ و درباره تاریخ فلسفه مقالات این کتاب هستند که توسط شرکت سهامی انتشار در تیراز ۱۱۰۰ نسخه و به قیمت ۳۲۵۰ تومان چاپ و منتشر شده است.

درباره بودا

بسیاری از پژوهشگران از یک سو می پذیرند که آیین بودا بر باورهای ابتدایی و خام مردم هند رشد کرده و بیشترین بخش آن پس از بودا شکل گرفته است از سوی دیگر می گویند از سخنانی که به بودا منسوب است، فلسفه برین و جاودانی کشف کنند. کتاب «بودا» جستاری در آیین و تعالیم اوست که از سوی نشر شرکت سهامی با تیراز ۲۰۰۰ نسخه و قیمت ۹۵۰۰ تومان چاپ شده است.

زندگی، X.ویژن و ریگر هیچ

تلویزیون های X-VISION LCD

سری نقره ای 32" ۷۴۹,۰۰۰ تومان

سری لوتوس 32" ۷۷۵,۰۰۰ تومان

سری انیکس 46" ۲,۱۵۰,۰۰۰ تومان

تکنولوژی گره ای ساخت مادیران

فروش: ۸۸۷۸۱۵۰۰ (خط ۱۶)
پشتیبانی و خدمات: ۸۸۶۰۱۶۳۶ (خط ۱۲)

www.maadiran.com

لیست نمایندگان فروش

ایرانیان	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
ایران زمین	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
سپید	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
بزرگمهر	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
پرشیا	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
پاسارگاد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
چوباب	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شهر کامپیوتر	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شهران راهانه	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
پاسارگاد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
فانوس	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
وینوس	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شهر آرا	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
چشم انداز	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
گلیانک	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
ایرانی	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
ستاره	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شاگردی	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
ستارخان	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
سپهرودی	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شهر آرا	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
کرج	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
اصفهان	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
اصفهان	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شیراز	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
صحب پور	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
پوملی	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
فروشگاه انگری	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
تقی زاده	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
دهقان	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
عیباد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
چاللی	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
فلاح	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
مشهد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
مرکز اعتباری کارمندان و رانین	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شیراز	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
شیراز	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
تبریز	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
یزد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
مشهد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
مشهد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲
مشهد	تهران	۰۲۱-۲۲۲۲۲۲۲۲